НАУЧНЫЙ ИМПУЛЬС
ЦЕНТР НАУЧНОЙ ПОДДЕРЖКИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СОВРЕМЕННЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

НАУЧНЫЙ ФОКУС

Последние изменения | **Последние информация** | **Последние шаги**

И НОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РАБОЧИХ ОРГАНОВ ПРИ СБАЛАНСИРОВАННОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ МЕХАНИЗМА ПЕРЕМЕЩЕНИЯ МАТЕРИАЛОВ НА ШВЕЙНЫХ МАШИН JUKI DDL-8100EH Насриев А.Н Рахмонов И.М	**443**
БУХОРО ФОЛЬКЛОРИ ТАРИХИЙ ГЕНЕЗИСИ ХУСУСИДА Авезов Собид Сафарович	**449**
MAKTABGACHA TA’LIM YOSHIDAGI BOLALARDA KOGNITIV RIVOJLANISHNING XUSUSIYATLARI N.N. Hamroyeva	**455**
ONA TILI – MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR TAFAKKURINI KENGAYTIRISH VOSITASI ISFATIDA N.N.Hamroyeva	**460**
ПЕРСПЕКТИВЫ ОБРАЗОВАНИЯ КАК ФАКТОРА РАЗВИТИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА Ниязова Ситора Давроновна	**466**
TYPES OF COMPETENCE APPROACH IN THE SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION OF STUDENTS Gullola Shavkatovna Rakhmonova	**473**
ФОРМИРОВАНИЕ НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ОБЫЧАЕВ И ТРАДИЦИЙ Рахмонова Гуллола Шавкатовна	**478**
ЯЗЫК И ЗАКОНОМЕРНОСТИ ЕГО ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ И ИСТОРИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ Хамраева Нигора Абдуллаевна	**484**
CHARACTERISTICS OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF PRESCHOOL TEACHERSANNOTATSIYA U.T. Jumayev Tokhsanova Dilorom	**490**
DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS OF PRE-SCHOOL CHILDREN WITH THE HELP OF ART THERAPY U.T. Jumayev	**496**
“ALPOMISH” DOSTONIDA SUNNAT TO‘YI MAROSIMINING BADIIY TALQINI Sharipova Maxbuba Baxshilloyevna	**501**
“ALPOMISH” DOSTONINI O‘RGANISH BOSQICHLARI, METODLARI HAMDA KUYLASH ETOSI Sharipova Maxbuba Baxshilloyevna	**506**
MAKTABGACHA TA’LIM YOSHDAGI BOLALARDA TOLERANTLIK TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISH YO‘LLARI M.M.Nigmatova	**511**
ИГРЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ПРОСТРАНСТВЕННЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА Г.У.Умарова	**516**
THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES TO IMPROVE THE COMPETENCE	**522**

“ALPOMISH” DOSTONIDA SUNNAT TO‘YI MAROSIMINING BADIIY TALQINI

Sharipova Maxbuba Baxshilloyevna
Buxoro davlat universiteti
Maktabgacha ta’lim kafedrasi o‘qituvchisi

Аннотация: *Ushbu maqolada “Alpomish” dostonida ifoda etilgan bola hayotiga doir marosimlardan biri bo’lgan “Xatna” marosimini tashkil etishi, bu marosimning ijtimoiy hayotdagi o’rni haqida fikr-mulohaza bildirilgan.*

Калит сўзлар: *“Alpomish” dostoni, folklor, “Xatna” , “Chukpuron”, “Sunnat to’yi”, o‘g‘il bola, marosim, ritual, to’y marosimi*

Аннотация: *В данной статье высказывается мнение об организации обряда «Хатна», который является одним из обрядов, связанных с жизнью ребенка, выраженных в эпосе «Алпомиш», и роли этого обряда в социальной жизнь.*

Ключевые слова: *эпос «Алпомыш», фольклор, «Хатна», «Чукпурон», «Суннат тойи», мальчик, обряд, обряд, свадебный обряд.*

Abstarct: *This article expresses an opinion on the organization of the rite "Khatna", which is one of the rites associated with the life of a child, expressed in the epic "Alpomish", and the role of this rite in social life.*

Keywords: *epos "Alpomysh", folklore, “Xatna” , “Chukpuron”, “Sunnat to’yi”, boy, rite, rite, wedding rite.*

“Alpomish” dostonida o‘n olti urug‘ Qo‘ng‘irot elida bir chupuron to‘y bo‘lar ekan, shu to‘yga barcha xaloyiq qatori tashrif buyurgan shoh Boybo‘ri bilan Boysaribiyni to‘ydagi kattalar, ya’ni to‘y tashkilotchilari, oqsoqollar ilgarigiday izzat qilib, qadimgiday otini ushlamaydi. Biylar buning sababini “odamlar bizning kelganimizdan bexabar qoldi” deb o‘ylashadi va otlarini o‘zlari bog‘lab, ma’rakayi majlisga kelib o‘tira beradilar. Lekin baribir hech kim biylarning ko‘nglini xushlamaydi, ostiga libos tashlamaydi; osh tortganda suzgan tovog‘ini choshlamaydi; boz ustiga yana oshning ketini-betini torta¬di. Buni ko‘rib biylar qattiq xafa bo‘lishadi. Ilgari izzat ko‘rib yurgan bu odamlarga xalqning bunday munosabati ma’qul bo‘lmaydi. Ular bu behurmatlikning boisini so‘rab-surishtiradilar. Shunda bir chapanitob boyvachcha poyga betdan turib: “Ey, Boybo‘ri bilan Boysari! Bu to‘y o‘g‘illining o‘g‘lidan qaytadi, qizlining qizidan qaytadi, sening nimangdan qaytadi?! O‘zing o‘lsang, molingga har kim merosxo‘r chiqadi, og‘ziga odam kirib ketadi. Sening bundan buyoqdagi yeydiganing oshning keti-beti bo‘ladi. Biz sening davlatingdan bo‘lib olamizmi?!” – deydi. Biylar bu gapni eshitib, xafa bo‘lishadi. Xafa bo‘lib, sakson tilla chupuronga tashlab, turib ketishadi.

Chupuron – sunnat to‘yi bo‘lib, xalq orasida xatna to‘yi, bolaning qo‘lini halollash kabi atamalar bilan ham yuritiladi. Unga ko‘ra o‘g‘il bolalar toq yoshida (besh yoshdan 14 yoshgacha bo‘lgan pallada) sunnat qilinadi. Shu bilan u haqiqiy musulmon yigit, qo‘li halol hisoblanadi. Bu narsa Qur’oni karimda emas, balki hadislarda aytilgani

uchun ham uning nomi sunnat toʻyi deb yuritiladi. Bu marosim xalq tilida “Xatna” , “Chukpuron”, “Sunnat to’yi”deb ham yuritiladi.

Xatna — asosan, oʻgʻil bola olatining chekka kertmagini kesish marosimi. Dastlab ibtidoiy jamoa tuzumida paydo boʻlgan, oʻspirin bolaning kattalar safidan oʻrin olishi, balogʻatga yetishi munosabati bilan bajarilgan. Bunda har xil jismoniy sinovlar (och qoldirish, terini tilish, quloq suprasini yirtish, tishni sindirish, tishni egovlash va shu kabilar)ga duchor etilgan. Shunday odatlar Avstraliya, Okeaniya, Afrikada yashovchi ayrim xalqlarda saqlanib qolgan.

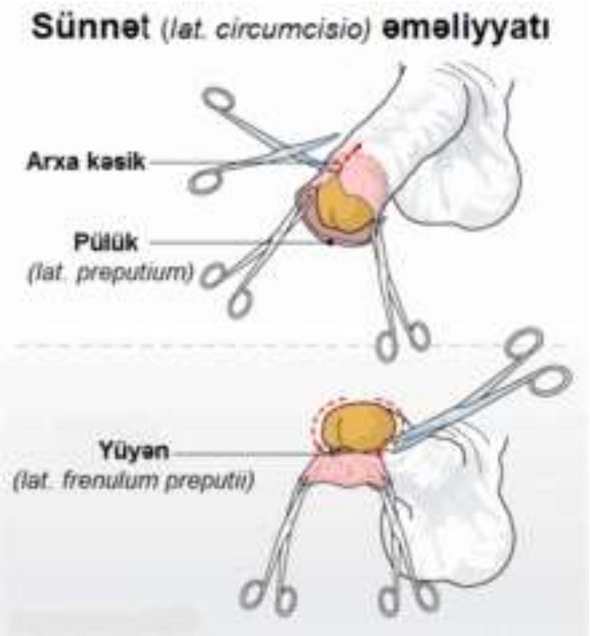

Musulmonlarda bolalar 3—5—7 yoshda, ayrim hollarda 11—12 yoshgacha xatna qilinadi. Xatna marosimlari oʻzbeklar va bir qancha xalqlarda toʻy shaklida oʻtkaziladi. Ilmiy tibbiyotda olat kasallanganda va tugʻma nuqsonlari boʻlganda (parafimoz, fimoz va boshqalar) ham shunday operatsiya oʻtkaziladi. Xatna qildirish uchun muvofiq vaqt boʻlishi kerak, ya’ni buni sovuq paytda, xalq tili bilan aytilganda, gazak davrida qilish ma’qullanmaydi. Bunga sabab — bunday paytda yaraning bitishi qiyin boʻladi. Xatnani bola hali kichik vaqtida, iloji boricha ertaroq qildirgan ma’qul, chunki yoshi katta boʻlgani sayin bola oʻzini avvaylab, ogʻriqni ogʻirroq oʻtkazadi.[23]

Xulosa qilib aytganda, qadimdan beri xalqimizda dunyoga kelgan chaqaloqning ismini qoʻyishda muayyan udumlarga, qoidalarga amal qilinadi. Chunki qadimgi insonlar oʻz ismini tanasining bir qismi deb qaraganligi sabab odamlar oʻrtasida ismlar bilan bogʻliq tabular, urf-odat va an’analar shakllangan. Tugʻilgan bolaga ism qoʻyishda donishmandlarga, avliyolarga murojaat qilingan. Maxsus kitoblardan foydalanilgan. Hatto, yuqorida ta’kidlanganidek, jarayon “Ism toʻyi” nomi bilan marosimida bolaning qaysi sulolaga mansubligi, ijtimoiy kelib chiqishi, tavallud topgan vaqti, sogʻlomligi inobatga olingan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sharipova M. “ALPOMISH” DOSTONI BADIIY STRUKTURASIDA MAROSIMLARNING O ‘RNI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2023. – Т. 30. – №. 30.

[23] Vikipediya, ochiq ensiklopediya

2. Sharipova M. “ALPOMISH” DOSTONIDA NIKOH TO’YI URF-ODATLARI TASVIRI VA TALQINI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2023. – Т. 30. – №. 30.
3. Sharipova M. РОЛЬ ГЕРОИЧЕСКОГО ЭПОСА В ОБОГАЩЕНИИ ЖЕНСКОГО ЭСТЕТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2023. – Т. 31. – №. 31.
4. Sharipova M. MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA IFODALI NUTQNING IJTIMOIY-PEDAGOGIK FUNKSIYALARI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2023. – Т. 32. – №. 32.
5. Sharipova M. MAKTABGACHA TA’LIM TIZIMIDA ETNIK MADANIY TA’LIM VA UNING TARIXIY ILDIZLARI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2023. – Т. 35. – №. 35.
6. Baxshilloyevna S. M. et al. MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING NUTQ O ‘STIRISHNING ILMIY-NAZARIY AHAMIYATI //PEDAGOGS jurnali. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 168-168.
7. Nizomiddinovna H. N. et al. KICHIK MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING BADIIY VA IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VOSITALARI //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1318-1322.
8. Nizomiddinovna H. N., Gulnigor Y. MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTIDA BOLALAR NUTQINI O ‘STIRISHDAGI DIDAKTIK O’YINLARDAN FOYDALANISH //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 122-126.
9. Nizomiddinovna H. N. et al. KATTA GURUH BOLALARINI TABIAT BILAN TANISHTIRISHDA BADIIY ADABIYOTNING AHAMIYATI //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1437-1441.
10. Nizomiddinovna H. N. et al. KATTA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MANTIQ VA INTELLEKTINI RIVOJLANTIRISH //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1323-1327.
11. Низомиддиновна Ҳ. Н. ФАТИК МУЛОҚОТ ТУРЛАРИ ВА ИЛТИФОТ ҲАҚИДА //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 27-31.
12. Hamroyeva N. Тилга антропоцентрик йўналишда ёндашув: фатика ва унинг хусусиятлари //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 8. – №. 8.
13. Низомиддиновна Ҳ. Н. ФАТИК МУЛОҚОТ ТУРЛАРИ ВА ИЛТИФОТ ҲАҚИДА //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 27-31
14. Avezmurodovich Q. R. et al. “Yozuv daftari” asosida boshlang ‘ich sinf o ‘quvchilarining chiroyli yozish ko ‘nikmasini shakllantirish usullari (1-sinf misolida) //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1312-1317.

15. Avezmurodovich Q. R. et al. BOSHLANGʻICH SINF OʻQUVCHILARINING GRAMMATIKAGA OID TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISHDA TAʼLIMIY O ʻYINLARDAN FOYDALANISH METODIKASI //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1328-1335.

16. Avezmurodovich Q. R., Usmonovna S. S. CHAPAQAY O ʻQUVCHILAR BILAN ISHLASH VA YOZUVGA O ʻRGATISH JARAYONIDA FOYDALANADIGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR (1-SINF MISOLIDA) //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1336-1341.

17. Qoʻldoshev R. MAKTAB OʻQUVCHILARINING GRAFIK VA KALLIGRAFIK QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI: Ushbu maqolada maktab o ʻquvchilarining grafik va kalligrafik qobiliyatlarini shakllantirishning metodologik asoslari haqida gap boradi //Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali. – 2021. – Т. 1. – №. 1.

18. Avezmurodovich Q. R. JADID MAKTABLARIDA YARATILGAN DARSLIKLAR VA ULARNING METODIK IMKONIYATLARI: Qo ʻldoshev Rustambek Avezmurodovich Buxoro davlat universiteti //Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. – 2023. – №. 1. – С. 221-225.

19. Qo'ldoshev R. DARSLIK: MAZMUN VA SHAKL BIRLIGI //" ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал. – 2022. – Т. 1. – №. 1.

20. Qo'ldoshev R. CHAPAQAYLIK: MUAMMO YOKI QOBILIYAT //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 22. – №. 22.

21. Avezmurodovich Q. R., Oybekovna N. D. BOSHLANGICH SINF O’QUVCHILARINING BOG’LANISHLI NUTQINI O’STIRISH. QAYTA HIKOYALASH VA BAYON TURLARI. – 2022.

22. Qo'ldoshev R. MAKTAB O ʻQUVCHILARINING GRAFIK VA KALLIGRAFIK QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI: Ushbu maqolada maktab o ʻquvchilarining grafik va kalligrafik qobiliyatlarini shakllantirishning metodologik asoslari haqida gap boradi //Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali. – 2021. – Т. 1. – №. 1.

23. Qo'ldoshev R. Scientific theoretical basis of construction of elementary school textbooks //Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali. – 2022. – Т. 2. – №. 2.

24. Qo'ldoshev R. Boshlang ʻich sinf chapaqay o ʻquvchilarni yozuvga o ʻrgatishning nazariy asoslari //Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali. – 2022. – Т. 2. – №. 2.

25. Низомова, Шохиста Шодиевна. "СУВ ВА ОЛОВ ОБРАЗЛАРИНИНГ АДАБИЙ-ИРФОНИЙ АСОСЛАРИ." Scientific Impulse 1.4 (2022): 1391-1395.

26. Nizomova, Shoxista. "Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda tovush tizimini shakllantirish." ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 1.1 (2020).

27. Nizomova, Sh Sh. "Symbolic-Emblematic Expression of Water Bodies and Structures in Modern Poetry." AMERICAN JOURNAL OF SCIENCE AND LEARNING FOR DEVELOPMENT 1.2 (2022): 126-128.

28. Низомова, Ш. Ш. (2022). СУВ ВА ОЛОВГА МАРОСИМИЙ МУНОСАБАТЛАРНИНГ ЗАМОНАВИЙ ШЕЪРИЯТДАГИ ТАЛҚИНИ. Involta Scientific Journal, 1(3), 191-199.

29. Низомова Ш. Ш. ЗАМОНАВИЙ ШЕЪРИЯТДА ОЛОВ ОБРАЗЛАРИНИНГ БАДИИЙ ТАЛҚИН ХУСУСИЯТЛАРИ //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1396-1400.

30. Shodiyevna, Nizomova Shoxista. "The Symbolism of Fire and Water in Poetic Context." EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION 2.2 (2022): 170-174.

31. Nizomova, Shoxista. "MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA BADIIY ADABIYOT BILAN ISHLASHNI ORGATISH." ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 33.33 (2023).

32. Nizomova, Shoxista. "MAKTABGACHA TALIM TASHKILOTIDA O'YINNING BOLA HAYOTIDAGI AHAMIYATI." ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz) 32.32 (2023).

33. Низомова, Шохиста Шодиевна. "ВЫРАЖЕНИЕ ОБРАЗОВ В УЗБЕКСКОЙ ПОЭЗИИ." Проблемы науки 6 (65) (2021): 79-81.

34. Kuldoshev R. et al. Mathematical statistical analysis of attainment levels of primary left handed students based on pearson's conformity criteria //E3S Web of Conferences. – 2023. – Т. 371. – С. 05069.